

Świadomość zarządzania finansami osobistymi studentów Politechniki Białostockiej

Weronika Wyszowska

Politechnika Białostocka, Wydział Inżynierii Zarządzania

e-mail: 88741@student.pb.edu.pl

Amelia Wierzbowska

Politechnika Białostocka, Wydział Inżynierii Zarządzania

e-mail: 88700@student.pb.edu.pl

Izabela Stalończyk

Politechnika Białostocka, Wydział Inżynierii Zarządzania

e-mail: i.stalonczyk@pb.edu.pl

DOI: 10.24427/az-2024-0018

Streszczenie

W dynamicznie rozwijającym się świecie, umiejętność skutecznego zarządzania finansami osobistymi jest niezwykle istotna dla każdego, kto pragnie osiągnąć stabilność finansową i realizować swoje życiowe cele. Jest to szczególnie ważne w życiu studentów, którzy muszą pogodzić wymagający program nauczania z codziennymi obowiązkami oraz przygotowaniami do wejścia na rynek pracy. Celem artykułu jest zbadanie świadomości zarządzania finansami osobistymi studentów Politechniki Białostockiej oraz zaproponowanie skutecznych strategii wspierających ich w budowaniu zdrowej relacji ze swoimi finansami. Zostały sformułowane następujące pytania badawcze: Czy zmieniło się Twoje podejście do wydatków po zajęciach związanych z finansami? Czy uważasz, że jesteś świadomy swoich wydatków i dochodów? Czy uważasz, że umiejętność zarządzania finansami jest ważna dla Twojej przyszłej kariery zawodowej? W badaniu podjęto między innymi tematy związane z planowaniem wydatków, inwestowaniem, źródłami dochodów oraz oszczędzaniem. Badanie wykazało, że większość studentów zdaje sobie sprawę z potrzeby świadomego zarządzania finansami, co w konsekwencji przekłada się na pozytywną postawę wobec kształtowania dobrych nawyków finansowych już na etapie studiów.

Słowa kluczowe

świadomość, zarządzanie, finanse osobiste, planowanie, studenci

Wstęp

Świadomość zarządzania finansami osobistymi jest kluczowym elementem w życiu każdego człowieka, szczególnie w okresie studiów. Młodzi ludzie, którzy dopiero rozpoczynają swoją drogę w życiu zawodowym, często borykają się z wyzwaniami związanymi z kontrolą własnych finansów. W kontekście studentów Politechniki Białostockiej ta kwestia nabiera szczególnego znaczenia. Dynamiczny rytm życia akademickiego wymaga podjęcia działań w zakresie planowania finansów. Wprowadzenie w świat odpowiedzialnego zarządzania finansami osobistymi staje się zatem niezwykle istotnym wyzwaniem, mającym wpływ na przyszłość każdej studiującej osoby. W artykule omówiono najważniejsze zagadnienia związane z finansami osobistymi, w szczególności: budżetowanie, oszczędzanie, inwestowanie czy korzystanie z dostępnych źródeł finansowych. Autorki wskazały na praktyczne rozwiązania, które wdrożone, przynoszą wymierne korzyści oszczędnościowe.

Głównym celem artykułu jest zbadanie, jak świadomość i edukacja finansowa studentów Politechniki Białostockiej wpływa na ich codzienne decyzje dotyczące zarządzaniem budżetem oraz na ich stabilność finansową.

Interesującym wydaje się też zagadnienie, czy studenci potrafią zarządzać swoimi finansami i odkładać na przyszłość. Odpowiedzi na to pytanie dostarczyło badanie ankietowe Zarządzanie finansami przez studentów Wydziału Inżynierii Zarządzania.

1. Przegląd literatury

1.1. Finanse osobiste

Wielu studentów Politechniki Białostockiej boryka się z serią wyzwań finansowych, z którymi muszą się mierzyć niemalże każdego dnia. Ograniczone dochody, wysokie koszty studiów oraz brak doświadczenia w zarządzaniu finansami to tylko niektóre z tych trudności. Istotne jest, aby studenci zdobywali świadomość i umiejętności niezbędne do efektywnego zarządzania finansami.

W literaturze znajdują się wiele definicji „finansów osobistych”. Wielu autorów zagadnienie to rozpatruje w kontekście finansów gospodarstw domowych [Campbell, 2006, s.1553–1604; Schuchardt i in., 2007, s. 61–69; Garman i Forgue, 2008,

s.3; Melicher i Norton, 2005, s.3; Korenik i Korenik, 2004, s.17; Rytelewska, 2008, s. 399; Bywalec, 2009, s. 139; Jajuga, 2007, s.16; Waliszewski, 2010, s. 32; Bogacka-Kisiel (red.), 2012, s.10].

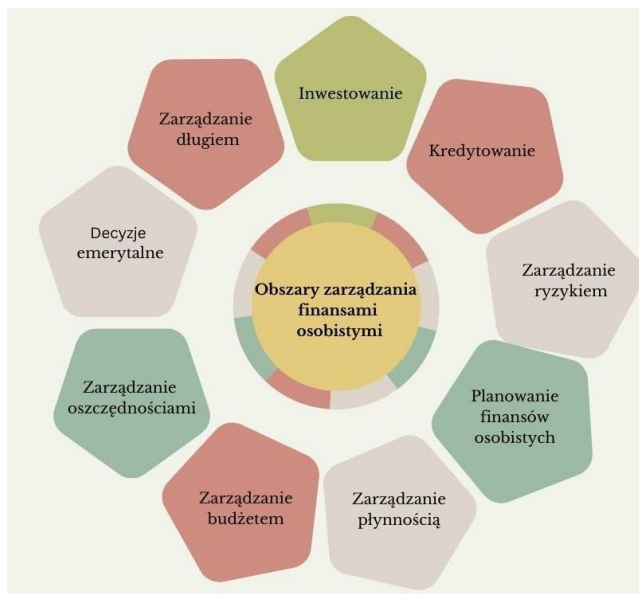
W artykule autorki opierają się na definicji finansów osobistych B. Świeckiej „Finanse osobiste to subdyscyplina finansów związana z gospodarowaniem (zarządzaniem) środkami finansowymi przez członków gospodarstw domowych. Inaczej mówiąc, finanse osobiste to z jednej strony pozyskiwanie, z drugiej strony wydawanie środków, a także oszczędzanie i inwestowanie środków finansowych przez członków gospodarstw domowych. W tym wypadku pojęcie finansów osobistych może być jednoznaczne z pojęciem finansów gospodarstw domowych.” [B. Świecka, 2014, s.18].

Finanse osobiste obejmują m.in. takie obszary, jak: planowanie finansowe i planowanie kariery, budżetowanie, zarządzanie podatkami i gotówką, pożyczki, kredyty, podstawowe wydatki, zarządzanie ryzykiem, inwestycje, planowanie emerytury, zakup nieruchomości. Poprawne zrozumienie tych zagadnień może przyczynić się do osiągnięcia sukcesu zarówno w sferze finansowej, jak i osobistej. Przejawia się to między innymi w świadomym zmniejszeniu kosztów obsługi zadłużenia, nabyciem pojazdu, nieruchomości po korzystniejszej cenie, wyborze właściwego ubezpieczenia, a także umiejętności inwestowania z zyskiem. To tylko kilka korzyści płynących z posiadania i wykorzystywania wiedzy z zakresu finansów osobistych. Szczegółowe cele finansów osobistych to [<https://weiz.po.edu.pl/zarzadzanie-finansami-osobistymi-e-poradnik/>, 08.05.2024]:

- osiągnięcie finansowej stabilności poprzez zaspokojenie materialnych potrzeb oraz względny poziom bezpieczeństwa finansowego;
- budowanie życia opartego na finansowej niezależności;
- maksymalizacja efektywności przejawiająca się podejmowaniem decyzji dla najlepszych wyników przy minimalnym nakładzie środków;
- zwiększanie wartości majątku netto, czyli różnicy między aktywami a zobowiązaniami;
- zapewnienie płynności finansowej.

1.2. Zarządzanie finansami osobistymi

Głównym wyzwaniem w finansach osobistych jest skuteczne nimi zarządzanie. To proces gospodarowania środkami finansowymi w celu osiągnięcia wyznaczonych celów przez planowanie, organizowanie, wpływanie i kontrolę [Nogalski i in., 1994, s. 9] działań finansowych, które wynikają z szeregu podejmowanych decyzji w zależności od obszaru którego dotyczą (Rys. 1).

Rys. 1. Obszary zarządzania finansami osobistymi

Źródło: opracowanie własne.

W zależności od wybranego obszaru zarządzania decyzje wydatkowania, oszczędzania i inwestowania środków pieniężnych będą kształtować się inaczej.

W literaturze zachodniej dotyczącej finansów osobistych terminy planowanie i zarządzanie są używane zamiennie. Planowanie finansów osobistych jest procesem zarządzania swoimi pieniędzmi w celu osiągnięcia osobistej ekonomicznej satysfakcji [Kapoor, Dlabay, Hughes, 2009, s. 2]. Proces zarządzania (planowania) finansami osobistymi obejmuje następujące czynności:

- określenie celów finansowych;
- opracowanie planów, strategii finansowych i ich wdrożenie;

- regularne tworzenie budżetów domowych w celu monitorowania postępów;
- analiza zestawień finansowych w celu oceny wyników planów;
- podejmowanie działań korygujących;
- ponowne określenie celów i planów uwzględniających zmienne okoliczności osobiste [Gitan, Joehnk, 2005, s.1-7].

Planowanie finansów osobistych przynosi korzyści poprzez zwiększenie skuteczności w zarządzaniu, wykorzystaniu i zabezpieczeniu zasobów finansowych, co prowadzi do ogólnej poprawy jakości życia. Zarządzanie finansami osobistymi to długofalowy i złożony proces (Rys. 2), w którym efektywność można postrzegać jako stosunek między osiągniętymi korzyściami a nakładami koniecznymi do ich uzyskania. Narzędziami zarządzania finansami osobistymi są m.in. osobisty bilans, rachunek zysków i strat oraz osobisty cash flow (rachunek przepływów pieniężnych). Coraz częściej osobiste planowanie finansowe jest wspomagane poprzez programy komputerowe.

Rys. 2. Etapy procesu zarządzania finansami osobistymi

Źródło: opracowanie własne.

Przed przystąpieniem do faktycznego planowania procesu zarządzania finansowego należy przeprowadzić przegląd aktualnej sytuacji finansowej. To działanie powinno być wykonywane regularnie, zwłaszcza na początku przygody ze świadomym zarządzaniem pieniędzmi. Przegląd taki zaczyna się od analizy przepływów pieniężnych, czyli dochodów, wydatków i obecnych nawyków oszczędzania. Najprostszą metodą jest przeanalizowanie wyciągów bankowych z ostatnich trzech lub sześciu miesięcy, gdzie wszystkie transakcje są wyszczególnione. Kategoryzacja wydatków

może pomóc w identyfikacji obszarów, które mogłyby być lepiej zarządzane. To pierwszy krok do utworzenia finalnego budżetu, z którym można pracować we wszystkich dalszych etapach planowania finansowego.

Kolejny kluczowy etap dotyczy określenia celów finansowych. Precyzyjne ich wyznaczenie zapewnia przejrzystość i pomaga zrozumieć, nad czym pracujemy oraz jak to osiągnąć.

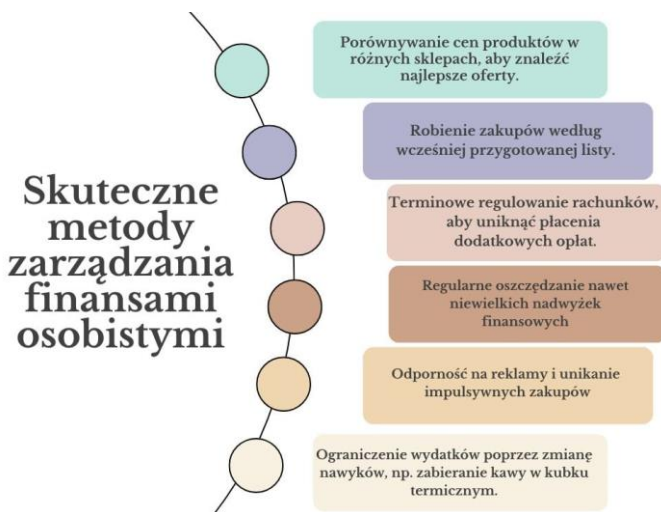
Trzeci etap to identyfikacja innych możliwości działania i rozważenie ich konsekwencji. Porównanie kosztów i korzyści alternatywnych rozwiązań pomaga podejmować efektywne decyzje. To kluczowy krok, który przyczynia się do oceny sposobu działania, uwzględniając wartości osobiste, warunki ekonomiczne i cele życiowe.

Ostatnim krokiem jest analiza i poprawa planu. Okresowe przeglądy i rewizje są niezbędne do utrzymania efektywnego zarządzania finansami. Sztywne trzymanie się pierwotnych założeń oraz brak elastyczności mogą uniemożliwić skuteczne osiągnięcie celów.

Planowanie finansów osobistych jest kluczowym elementem wpływającym na jakość życia studenta. Umiejętność podejmowania racjonalnych decyzji i planowanie przyszłości przyczynia się do lepszego zarządzania dochodami, kształtuje nawyk oszczędzania oraz minimalizuje ryzyko nieprzemyślanych wydatków. Dzięki temu młodzi ludzie są lepiej przygotowani do wejścia w prawdziwe dorosłe życie.

Zarządzanie finansami osobistymi to szerokie spektrum praktycznych działań, które powinny być wykonywane przez studentów niemal codziennie. Czynności te mogą być trudne w okresie wakacyjnym i przedświątecznym. Łatwo jest bowiem stracić kontrolę nad wydatkami. Istnieje kilka podstawowych rad i wskazówek, które mogą pomóc w efektywnym zarządzaniu finansami osobistymi (Rys. 3).

Aby radzić sobie z trudnościami, jakie mogą pojawić się podczas planowania i utrzymania ich regularności coraz częściej wykorzystuje się narzędzia i specjalistyczne oprogramowanie udostępniane przez banki. Te nowoczesne narzędzia do zarządzania budżetem mają na celu wesprzeć i usprawnić kontrolę nad bieżącymi wpływami i wydatkami. Stanowią one część szerszego procesu, jakim jest wirtualizacja zachowań konsumenckich na rynkach usług finansowych [Smyczek, 2010].

Rys. 3. Skuteczne metody zarządzania finansami osobistymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Markiewicz i Borowicz, 2020].

Istnieje wiele metod i strategii, które pozwalają na skuteczne kontrolowanie wydatków oraz osiąganie zdefiniowanych celów finansowych. W tabeli 1 zostały wymienione najważniejsze z nich.

Tab. 1. Metody zarządzania wydatkami i ich główne założenia

Nazwa metody	Główne założenia
1.Reguła Żydowska	Metoda dzielenia pieniędzy na pięć kategorii, z których każdy ma określony cel wydatków: 10% na dziesięćcinę, 10% na rezerwę na nieprzewidziane wydatki, 10% na pomoc innym Żydom, 20% na oszczędności i inwestycje, 50% na bieżące wydatki.
2.Zasada Japońska – KaKeBo	Tradycyjna japońska metoda zarządzania finansami oparta na prowadzeniu codziennego dziennika wydatków. Polega na ścisłym monitorowaniu wszystkich wydatków i przydzielaniu budżetu na poszczególne kategorie.
3.Metoda „6 stoików” Harv Eker	Opiera się na podziale pieniędzy na sześć stoików reprezentujących różne cele finansowe, takie jak opłaty stałe (55%), przyjemności (10%), inwestycje (10%), edukacja (10%), większe zakupy (10%), datki (5%). Każdego miesiąca przychód jest dzielony proporcjonalnie między te stoiki.
4.Reguła „50-30-20” Elizabeth Warren	Prosta reguła budżetowania, zgodnie z którą 50% dochodu przeznaczane jest na niezbędne wydatki, 30% na przyjemności, a 20% na oszczędności i spłatę długów. Ta proporcja ma pomóc utrzymać równowagę między potrzebami bieżącymi a oszczędnościami.

Źródło: opracowanie własne.

1.3. Świadomość finansowa

Świadomość finansowa to zdolność posiadania wiedzy, zrozumienia, umiejętności, motywacji i pewności siebie w podejmowaniu decyzji finansowych, które są odpowiednie dla danej sytuacji osobistej [Mundy, 2011, s. 3] (Rys. 4).

Rys. 4. Elementy świadomości finansowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie [CSR Europe, 2012, s. 6].

Takie spojrzenie na świadomość finansową umożliwia trafną ocenę jej znaczenia w dzisiejszym dynamicznym świecie obfitującym w nadmiar zbędnych i nie zawsze wiarygodnych informacji. Wiedza finansowa pozwala zrozumieć procesy zachodzące w świecie finansów [Zdanowska, 2012, s. 216] i wiąże się z umiejętnościami, które umożliwiają podejmowanie racjonalnych, przemyślanych i efektywnych decyzji finansowych. Zarówno wiedzę, jak i świadomość finansową można rozwijać poprzez edukację finansową, która stanowi proces, umożliwiającą inwestorom i konsumentom zwiększenie ich wiedzy o finansach oraz produktach finansowych. Poprzez udostępnianie informacji, instrukcji i porad, nauka o finansach rozwija umiejętności oraz pewność siebie w zakresie ryzyka finansowego i możliwości podejmowania właściwych decyzji oraz działań mających na celu poprawę ich sytuacji finansowej. Popularyzacja edukacji finansowej przyczynia się do podniesienia poziomu umiejętności finansowych społeczeństwa, co prowadzi do lepszego zarządzania finansami przez jednostki [OECD, s.13].

Edukacja jest kluczowa dla rozwoju świadomości finansowej społeczeństwa. Dzięki niej kształtują się pozytywne nawyki sprzyjające podejmowaniu racjonalnych decyzji finansowych, zarówno w obszarze finansów osobistych, jak i przedsiębiorstw [Kuchciak 2013, s. 65; Zdanowska 2012, s. 213–216]. Współczesna literatura podkreśla, że brak świadomości finansowej jest niekorzystnym zjawiskiem, szczególnie dotyczącym i silnie wpływającym na młodych dorosłych, głównie studentów. Grupa ta jest szczególnie podatna na długoterminowe negatywne skutki błędnych decyzji finansowych, które mogą znacząco zagrażać ich bezpieczeństwu finansowemu [Buch, 2017]. Edukacja finansowa, rozpoczynająca się już w młodości i będąca elementem polityki publicznej [Iwanicz-Drozdowska, 2010; Świecka, 2018], staje się kluczowa dla zapewnienia odpowiedniego poziomu świadomości finansowej.

2. Metodyka badań

Badania statystyczne przeprowadzono na reprezentatywnej próbie studentów z Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Białostockiej. W badaniu uczestniczyło 230 osób, będących studentami kierunków nauk ekonomicznych. Zastosowano sondaż diagnostyczny CAWI (Computer Assisted Web Interview). Badanie przeprowadzono w dniach 30.04.2024r. – 06.05.2024r. Kwestionariusz ankiety składał się z 17 pytań, w tym z 14 pytań zamkniętych oraz z 3 pytań z możliwością wielokrotnego wyboru. W tabeli 2 przedstawiono charakterystykę badanej grupy.

Tab. 2. Charakterystyka badanej gupy

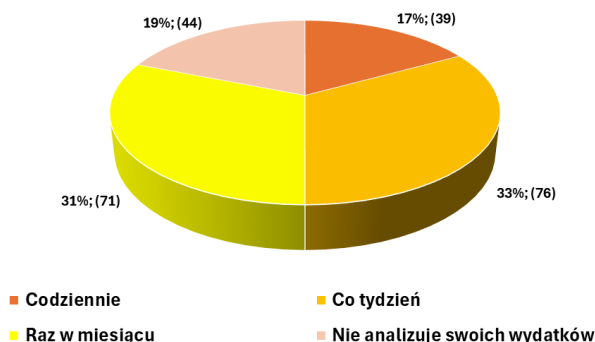
KIERUNEK STUDIÓW			
Zarządzanie Finansami i Rachunkowość		Zarządzanie (semestr 2)	Zarządzanie (semestr 4)
30% (70)		34% (78)	36% (82)
PŁEĆ			
Kobieta	Mężczyzna	Inne	Nie chcę odpowiadać na to pytanie
56% (128)	40% (93)	1% (3)	3% (6)
WIEK			
Poniżej 20 lat	20 – 22 lata	23 – 25 lat	Powyżej 25 lat
14% (32)	63% (145)	17% (39)	6% (14)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Najwięcej badanych studentów studiuje na kierunku zarządzanie, rok 2, semestr 4 (36%). Wśród badanej grupy największy udział wykazują kobiety (56%) i osoby w wieku od 20 do 22 lat (63%).

3. Wyniki badań

Zgodnie z wynikami przeprowadzonych badań, największa część respondentów, tj. 33%, regularnie analizuje swoje wydatki co tydzień (Rys. 5), natomiast 31% badanych wykonuje tę czynność raz w miesiącu. Co interesujące, 17% ankietowanych powtarza ten proces codziennie, podczas gdy 19% nie analizuje swoich wydatków w ogóle.

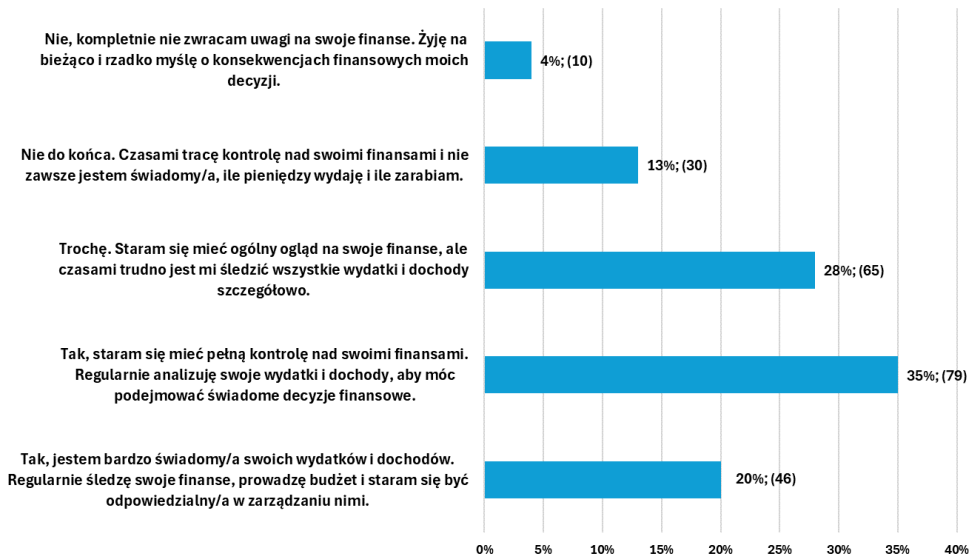

Rys. 5. Częstotliwość analizy wydatków studentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

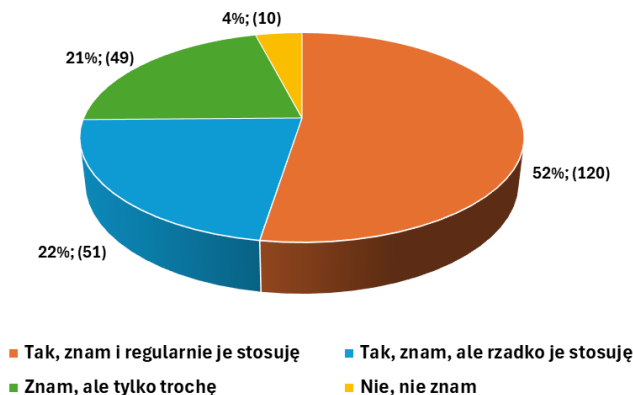
Z analizy odpowiedzi wynika, że 35% studentów stara się zachować pełną kontrolę nad swoimi finansami (Rys. 6), natomiast 28% ankietowanych próbuje mieć ogólny ogłąd na swój budżet, aczkolwiek jest to dość kłopotliwe. Około 20% respondentów jest świadomych swoich wydatków i dochodów oraz regularnie je monitoruje. Jedynie 13% ankietowanych przyznaje, że nie do końca wie co się dzieje z ich finansami. Własnych wydatków nie monitoruje 4% uczestników badania.

Ponad połowa respondentów, dokładnie 52%, zna zasady oszczędzania i inwestowania pieniędzy (Rys. 7), jednak rzadko je stosuje. Z kolei 22% uczestników badania zna te reguły i regularnie je wykorzystuje, natomiast 21% zna je tylko częściowo, podczas gdy 4% nie ma żadnej wiedzy na temat zarządzania finansami.

Rys. 6. Stopień świadomości wydatków i dochodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

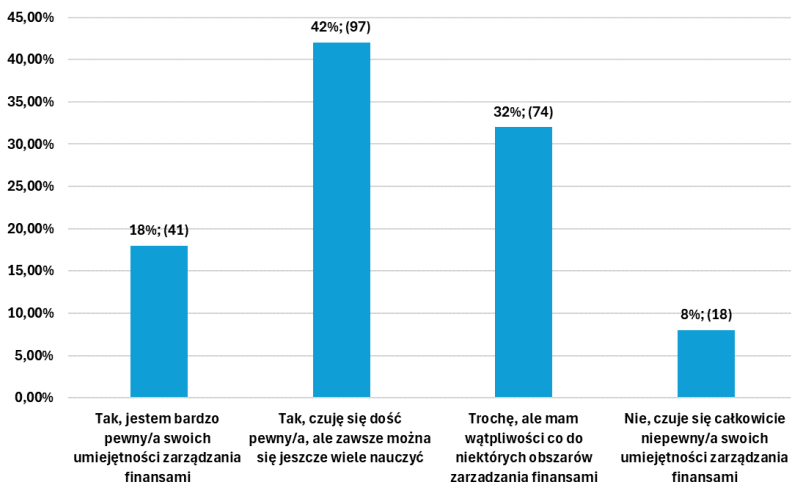

Rys. 7. Znajomość podstawowych zasad oszczędzania i inwestowania pieniędzy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Według przeprowadzonych badań, 42% respondentów wyraża pewność w zakresie zarządzania finansami osobistymi (Rys. 8). Ponad 30% ankietowanych

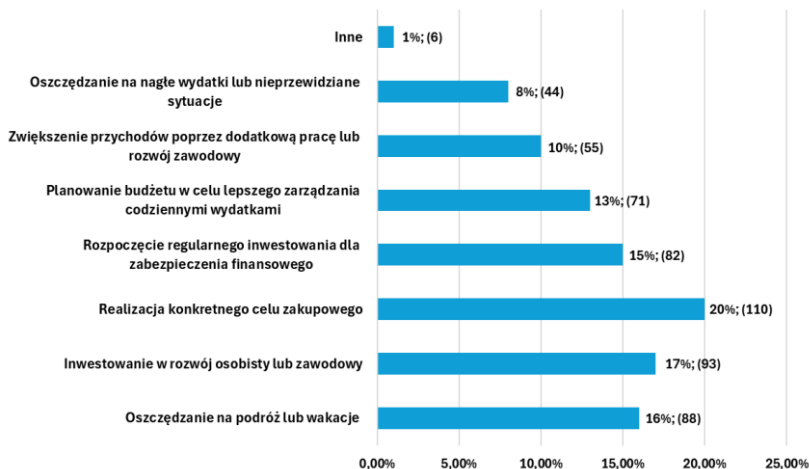
ma pewne wątpliwości co do niektórych obszarów zarządzania swoim budżetem. Z kolei 18% badanych jest bardzo pewna swoich umiejętności finansowych. Jednocześnie 8% czuje się niepewnie w kontekście własnych zdolności do zarządzania budżetem.

Rys. 8. Pewność w umiejętnościach zarządzania finansami osobistymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

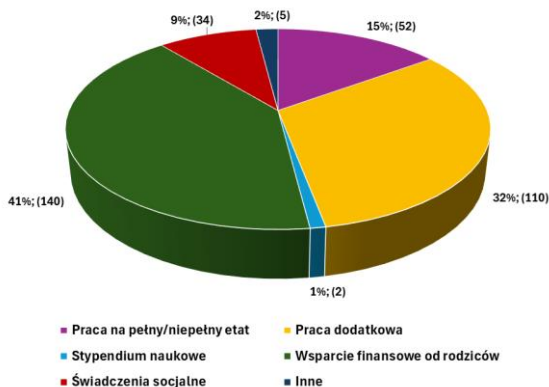
Preferencje finansowe badanych studentów na nadchodzący rok są zróżnicowane. Największa grupa, 20%, wskazała realizację konkretnego celu zakupowego (Rys. 9). Należy podkreślić, iż 17% osób zdecydowało się na inwestowanie w rozwój osobisty lub zawodowy, a 16% planuje oszczędzać na podróż lub wakacje. Chęć rozpoczęcia regularnego inwestowania dla zabezpieczenia finansowego zadeklarowało 15% respondentów. Z kolei 13% skupi się na lepszym zarządzaniu codziennymi wydatkami poprzez planowanie budżetu. Dodatkowo, 10% zamierza zwiększyć swoje przychody poprzez dodatkową pracę lub rozwój umiejętności zawodowych, a 8% chce oszczędzać na nagłe wydatki lub nieprzewidziane sytuacje. Ostatecznie, 1% respondentów wybrało odpowiedź "inne".

Rys. 9. Główne cele finansowe na najbliższy rok. (pytanie z możliwością wielokrotnego wyboru)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Zgodnie z danymi przedstawionymi na rysunku 10 należy stwierdzić, że źródła dochodów studentów są różnorodne. Największa grupa, 41% badanych, otrzymuje wsparcie finansowe od rodziców. Może to wynikać z ich statusu jako osób niepracujących lub o niskich dochodach. Należy podkreślić, iż 32% studentów deklaruje pracę dodatkową, a 15% badanych podejmuje pracę na pełny lub niepełny etat. Pozostałe źródła dochodów to głównie świadczenia socjalne (9%), stypendia naukowe (1%) i inne (2%).

Rys. 10. Źródła dochodów respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

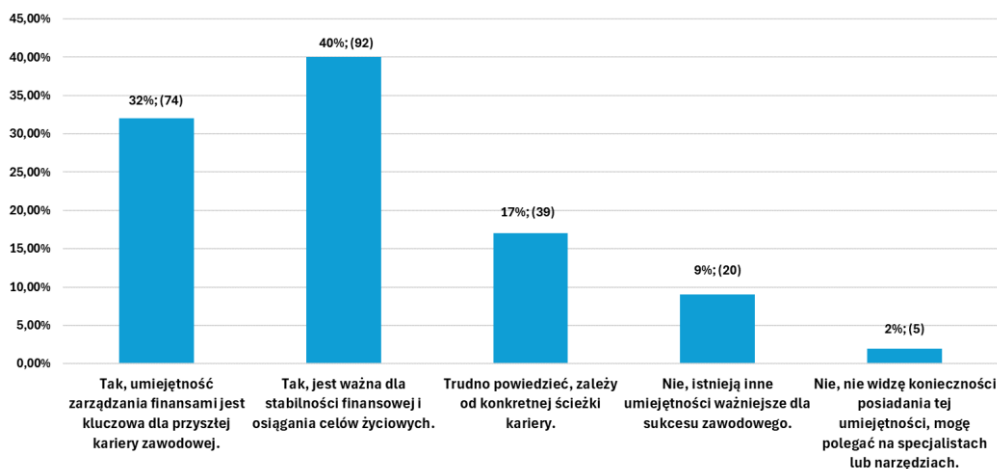
Najczęstszą trudnością w zarządzaniu finansami, zgłaszaną przez ankietowanych (55%), są impulsywne zakupy (Tab. 3) i problemy z oszczędzaniem (20%). Trudności w tworzeniu i przestrzeganiu budżetu stanowią problem dla 8% respondentów, podczas gdy dla 7% są to nieprzewidziane wydatki. Jedynie 4% ankietowanych deklaruje trudności z planowaniem długoterminowych celów finansowych. Wybór odpowiednich produktów finansowych jest problemem dla 3% respondentów. Najmniejsza część studentów, tj. 2%, ma trudności z zarządzaniem długami.

Tab. 3. Wskazania badanych w odpowiedzi na pytanie „Jakie trudności napotykasz najczęściej w zarządzaniu swoimi finansami?” (pytanie z możliwością wielokrotnego wyboru)

Rodzaj odpowiedzi	Liczba wskazań	Odsetek [%]
Impulsywne zakupy	256	55
Trudność w tworzeniu i przestrzeganiu budżetu	37	8
Problemy z oszczędzaniem	93	20
Zarządzanie długami	9	2
Planowanie długoterminowych celów finansowych	18	4
Wybór odpowiednich produktów finansowych	14	3
Nieprzewidziane wydatki	32	7
Inne	7	1
Suma	466	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Zgodnie z danymi z Rysunku 11, 40% studentów uważa umiejętność zarządzania finansami za kluczową dla stabilności finansowej i osiągnięcia życiowych celów. Podczas, gdy dla 32% jest to istotne dla przyszłej kariery zawodowej. Warto zaznaczyć, że około 17% badanych nie jest w stanie jednoznacznie określić wagi znaczenia tej umiejętności. Dla 9% respondentów istnieją inne umiejętności ważniejsze dla sukcesu zawodowego. Natomiast 2% nie widzi konieczności posiadania tej umiejętności, twierdząc, że mogą polegać na specjalistach lub narzędziach finansowych.

Rys. 11. Znaczenie umiejętności zarządzania finansami dla przyszłej kariery zawodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

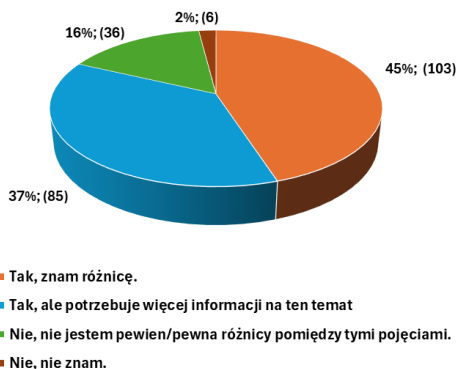
W badaniu zwrócono uwagę na korzystanie z narzędzi do zarządzania finansami (Tab. 4). Okazało się, że 32% ankietowanych czasami korzysta z takich narzędzi, ale nie jest to ich główna praktyka. Większość respondentów stara się być samodzielna w analizie swoich finansów. 28% osób deklaruje, że rozważało chęć korzystania z tych rozwiązań, ale ostatecznie nie podjęło decyzji o ich wykorzystaniu. Warto zauważyć, że około 19% respondentów nie używa żadnych narzędzi do zarządzania finansami i woli prowadzić swój budżet w tradycyjny sposób. Z drugiej strony, 16% regularnie stosuje takie narzędzia, a 5% wciąż poszukuje odpowiednich produktów, które najlepiej spełnią ich potrzeby.

Tab. 4. Wskazania badanych w odpowiedzi na pytanie "Czy korzystasz z narzędzi do zarządzania finansami?"

Rodzaj odpowiedzi	Liczba wskazań	Odsetek [%]
Tak, korzystam regularnie z narzędzi do zarządzania finansami, tj. aplikacje do śledzenia budżetu, platformy do monitorowania wydatków.	37	16
Tak, czasami korzystam z narzędzi do zarządzania finansami, ale nie jest to moja główna praktyka. Staram się być bardziej samodzielny/a w śledzeniu swoich finansów.	74	32
Tak, ale moje doświadczenia z narzędziami do zarządzania finansami były ograniczone lub niezadowolające. Wciąż szukam narzędzia, które najlepiej spełni moje potrzeby.	64	28
Nie, choć rozważałem/a korzystanie z takich narzędzi, ostatecznie nie podjąłem/a decyzji o ich wykorzystaniu. Wolę śledzić swoje finanse na własną rękę.	43	19
Nie korzystam z żadnych narzędzi do zarządzania finansami. Wolę prowadzić swoje finanse w tradycyjny sposób, np. za pomocą arkuszy kalkulacyjnych lub zwykłego zeszytu.	12	5
Suma	230	100

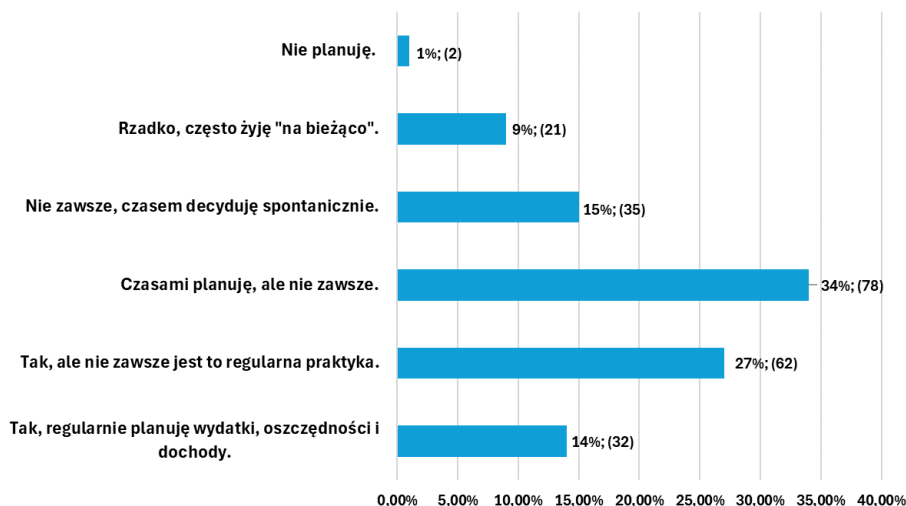
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Według wyników badania, około 45% respondentów rozumie różnicę między zarządzaniem a inwestowaniem (Rys. 12). Nieco mniej, bo 37%, potrzebuje więcej informacji na ten temat. 16% studentów nie jest pewna różnicy między tymi pojęciami, a 2% nie zna definicji tych terminów.

Rys. 12. Znajomość różnicy pomiędzy zarządzaniem a inwestowaniem

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

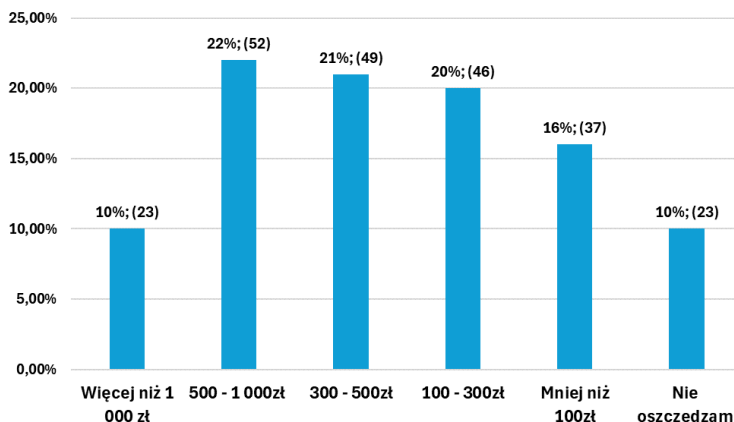
Według przeprowadzonych badań, 34% respondentów czasami planuje swoje wydatki z wyprzedzeniem (Rys. 13). Natomiast 27% przewiduje przyszłe koszty, ale nie zawsze robi to regularnie. Wśród badanych osób 15% osób zaznaczyło odpowiedź "nie zawsze, czasem decyduję spontanicznie". Jednak 14% badanych regularnie planuje swoje wydatki, oszczędności i dochody. Najmniejszą grupę stanowiły osoby, które rzadko planują swoje wydatki i często żyją "na bieżąco" (9%), oraz osoby, które nie planują swoich wydatków w ogóle (1%).

Rys. 13. Planowanie finansów z wyprzedzeniem: uwzględnianie przyszłych wydatków, oszczędności i dochodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

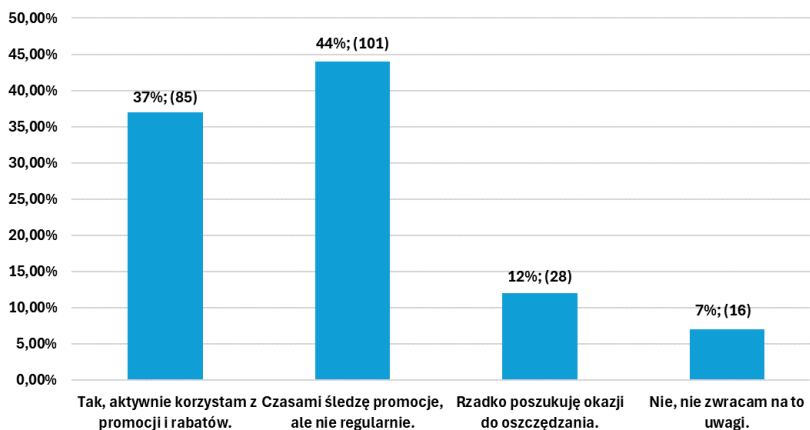
W kontekście liczby zaoszczędzonych pieniędzy w ciągu miesiąca (Rys. 14), ankietowani w większości (22%) uznali, że udaje im się zaoszczędzić od 500 zł do 1 000 zł miesięcznie. Drugim najczęstszym wyborem była kwota od 300 zł do 500 zł (21%). Natomiast 20% respondentów deklarowało, że odkłada od 100 zł do 300 zł. Oszczędza mniej niż 100 zł miesięcznie 16% ankietowanych, a 10% nie oszczędza w ogóle. Ponad 1 000 zł udaje się zaoszczędzić w ciągu miesiąca 10% badanych.

Rys. 14. Ilość zaoszczędzonych pieniędzy w ciągu miesiąca

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

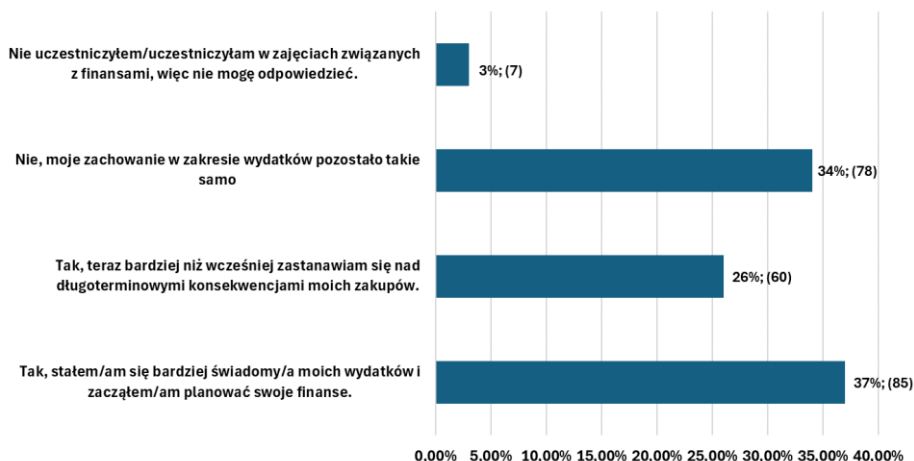
Większość badanych (44%) czasami poszukuje okazji do oszczędzania pieniędzy poprzez śledzenie promocji i rabatów, ale nie robi tego regularnie (Rys. 15). Natomiast 38% studentów aktywnie korzysta z promocyjnych okazji, aby zaoszczędzić. Tylko 12% osób rzadko poszukuje okazji do oszczędzania, a 7% nie zwraca uwagi na oferty rabatowe.

Rys. 15. Wykorzystywanie promocji, rabatów i programów lojalnościowych w celu oszczędzania pieniędzy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Udział w zajęciach związanych z finansami sprawił, że 37% respondentów stało się bardziej świadomych swoich wydatków i zaczęło planować swoje finanse (Rys. 16). Dla 34% badanych podejście do zarządzania własnymi wydatkami pozostało bez zmian. Natomiast 26% osób zadeklarowało, że teraz bardziej niż wcześniej zastanawia się nad długoterminowymi konsekwencjami swoich zakupów. Tylko 3% respondentów nie uczestniczyło w zajęciach związanych z finansami.

Rys. 16. Zmiana podejścia do wydatków studentów po zajęciach związanych z finansami

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

4. Dyskusja wyników

Z badanej grupy 230 studentów z kierunku Zarządzanie Finansami i Rachunkowość oraz Zarządzanie 33% respondentów analizuje swoje wydatki co tydzień, a 31% – raz w miesiącu. Z kolei, 55% badanych jest świadoma swoich wydatków, aby być bardziej odpowiedzialnym w zarządzaniu swoim budżetem. Zbadana grupa studentów prezentuje podobny poziom zaangażowania w monitoring finansów osobistych co przeciętny Polak – 46% [Badanie ING Consumer Survey „Zdrowie finansowe Polaków”, 2023].

Badanie wykazało, iż ponad połowa studentów – 52% zna podstawowe zasady inwestowania i oszczędzania pieniędzy, ale rzadko je stosuje. Według ankietowanych studentów szczecińskich uczelni wyższych, w 62% posiadają oszczędności, ale nigdzie ich nie inwestują. Natomiast 16% powiększa wartość swojego kapitału w przyszłości [Klimkiewicz i in., 2012]. Dane te sugerują, że istnieje pewna rozbież-

ność między wiedzą a praktyką finansową studentów. Choć większość zna podstawowe zasady inwestowania i oszczędzania, to tylko niewielka grupa rzeczywiście je stosuje. Może to wynikać z braku świadomości lub zaniechań w dziedzinie planowania finansowego.

Podając temat umiejętności zarządzania finansami osobistymi można zauważyć, że większość respondentów ma pewne umiejętności w zarządzaniu finansami osobistymi, ale nie wszyscy są ich całkowicie pewni. Dla tych, którzy mają pewne wątpliwości, warto zaproponować zwiększenie ich wiedzy finansowej poprzez lekturę, kursy online lub konsultacje z doradcą finansowym. Zdobycie dodatkowej wiedzy może pomóc w zwiększeniu pewności siebie i skuteczniejszym zarządzaniu finansami osobistymi.

W przeprowadzonych badaniach przez Smalej i in. [2021] w artykule „Zachowania młodych konsumentów na rynku finansowym, w aspekcie oszczędzania i inwestowania pieniędzy.” najwięcej respondentów wykazało, że oszczędza na zakup konkretnego produktu. Z badania „Zarządzanie finansami przez studentów WIZ” wynika, że młode osoby również podczas oszczędzania stawiają na realizację wybranego celu zakupowego. Oznacza to, że młodzi konsumenci, w tym studenci, mają zwykle konkretne cele, na które oszczędzają, takie jak nowy telefon, podróż, nauka i rozwój osobisty.

Studenci PB w 41% otrzymują wsparcie finansowe od rodziców zaś w 32% podejmują się pracy dodatkowej. Na tle Polski nie jest to najgorszy wynik, ponieważ około 46% przychodów młodych ludzi stanowi pomoc rodziców, a około 33% – dochody własne. Studenci z Łotwy, Estonii i Islandii mają największy udział dochodów własnych w ogólnych dochodach (ponad 40%). Natomiast w krajach skandynawskich, takich jak Dania, Szwecja i Norwegia, ponad 50% łącznych dochodów studentów pochodzi ze wsparcia rządowego [Grodzicki i in., 2020].

Najczęściej napotykanne trudności w zarządzaniu finansami jakie wskazywali badani stanowiły impulsywne zakupy (55%) i problemy z oszczędzaniem (20%). Natomiast według badania „Polaków Portfel Własny: wiosenne wyzwania 2022” na tle kraju przeszkody, które miały wpływ na pogorszenie się sytuacji materialnej Polaków to: inflacja i wzrost cen (47%), niepewność z programem Polski Ład (32%) oraz wojna w Ukrainie (28%) [https://www.santanderconsumer.pl/gfx/santander/userfiles/_public/raport_ppw_wiosenne_wyzwania_2022.pdf, 14.05.2024].

Wyniki ankiet wskazują, że większość respondentów (72%) uważa, że umiejętność zarządzania finansami jest istotna dla przyszłej kariery zawodowej. Natomiast 2% nie widzi konieczności posiadania tej kompetencji w przyszłej ścieżce swojej kariery. Odnosnie do używania narzędzi pomagających zarządzać budżetem przez

studentów 32% zadeklarowało, że korzysta z nich tylko czasami. Drugą najpopularniejszą odpowiedzią było wskazanie, że ankietowani rozważali używanie pomocy w tej dziedzinie, ale w ostateczności nie wybrali tej opcji (28%). Te wyniki sugerują, że większość respondentów zdaje sobie sprawę ze znaczenia umiejętności zarządzania finansami dla swojej przyszłej kariery, ale nie wszyscy konsekwentnie korzystają z narzędzi, które mogą pomóc im w tym procesie.

Z przeprowadzonych badań wynika, że około 45% respondentów rozumie różnicę między zarządzaniem a inwestowaniem, natomiast 2% nie zna definicji tych terminów. Istnieje również rozbieżność w podejściu do planowania finansów wśród respondentów. Mimo, że większość planuje swoje wydatki, to tylko niewielka grupa robi to regularnie. Podobne problemy są w Stanach Zjednoczonych, gdzie większość obywateli nie ma oszczędności na nieprzewidziane wydatki, edukację dzieci, zabezpieczenie emerytalne [National Survey – Executive Summary, Finra 2009].

Pod względem ilości pieniędzy zaoszczędzonych w ciągu miesiąca, większość ankietowanych (22%) podało, że udaje im się odłożyć od 500 zł do 1 000 zł. Według badań "Portfele Studentów 2023", najwięcej studentów (23%) oszczędza co miesiąc kwotę powyżej 500zł [<https://www.zbp.pl/getmedia/7a9f2db9-bc19-4106-bae2-7680c5a06d96/Raport-Portfel-Studenta-2023>, 14.05.2024]. Porównując obie badane grupy można zauważyć, że wykazują podobne trendy w zakresie oszczędzania, a różnice w niektórych kategoriach mogą wynikać z różnic w metodologii badawczej oraz zmieniającej się sytuacji ekonomicznej i społecznej. Oba badania potwierdzają, że oszczędzanie jest istotnym elementem dla wielu studentów.

Najwięcej respondentów (44%) czasami śledzi promocje i oferty rabatowe, lecz wykonuje to nieregularnie. Raport „Jak kupują Polacy” przeprowadzony dla sieci Kaufland pokazuje, że najbardziej zachęcającym benefitem do zakupu jest obniżka ceny produktu – wskazało to 87% badanych. [https://firma.kaufland.pl/content/dam/kaufland/website/corporate/pl_PL/download/document/Raport%20Kaufland%20-%20Jak%20Kupuj%C4%85%20Polacy.pdf, 14.05.2024].

Większość badanych studentów – 63% uważa, że zmieniło się ich podejście do zarządzania budżetem po zajęciach związanych z finansami. Edukacja finansowa ma pozytywny wpływ na podejmowanie świadomych decyzji ekonomicznych, dlatego promowanie jej na etapie studiów może być kluczowym elementem w budowaniu zdrowej świadomości finansowej młodych ludzi. Polskie społeczeństwo coraz lepiej zarządza swoim budżetem, co jest wynikiem rosnącej świadomości i edukacji finansowej. Z danych Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) wynika, że Polacy mają dość wysoki poziom kompetencji finansowych (62%), jednakże inne kraje należące do Unii Europejskiej mają wyższe wyniki w tej dziedzinie [<https://econjournals.sgh.waw.pl/SiP/article/view/4189/3840>, 14.05.2024].

Podsumowanie

Przeprowadzone badanie ankietowe wykazało, że studenci są dobrze zorientowani w kwestiach finansowych. Większość z nich regularnie planuje swoje wydatki, oszczędza pieniądze i podejmuje świadome decyzje finansowe. Sugeruje to, że młodzi ludzie zdają sobie sprawę z ważności odpowiedniego zarządzania finansami osobistymi, co może przyczynić się do lepszego radzenia sobie z wyzwaniami finansowymi w przyszłości.

Z praktycznego punktu widzenia, planowanie finansów osobistych w życiu dzisiejszego studenta odgrywa kluczową rolę, wpływając na podejmowanie rozsądnych decyzji i kształtowanie przyszłości. Pomaga zarządzać dochodami, rozwija nawyk oszczędzania, a większa świadomość finansowa sprawia, że rzadziej podejmuje się pochopne decyzje, które mogą negatywnie wpłynąć na portfel studenta.

W artykule autorki odpowiedziały na postawione pytania przy czym poszerzyły wiedzę na temat zarządzania finansami studentów i ich edukacji finansowej.

ORCID iD

Izabela Stalończyk: <https://orcid.org/0000-0001-9089-1131>

Literatura

1. Badanie ING Consumer Survey (2023) *Zdrowie finansowe Polaków*, Ipsos, Holandia.
2. Bogacka-Kisiel E. (red.) (2012), *Finanse osobiste. Zachowania – produkty – strategie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
3. Buch C., (2017), *Financial Literacy and Financial Inclusion: Priorities of German G20 Presidency*, 4th OECD-GFLEC GPRS: Addressing the Needs of Youth, Paris.
4. Bywalec Cz. (2009), *Ekonomika i finanse gospodarstw domowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
5. Campbell J.Y. (2006), *Household finance*, The Journal of Finance, 61(4).
6. CSR Europe (2012), *Postawy i kompetencje finansowe młodzieży i emerytów w Europie: poprawa dostępu do edukacji i doradztwa finansowego*, s. 6 [08.05.2024].
7. Garman E. T., Forgue R. (2008), *Personal Finance*, Houghton Mifflin Company, USA.
8. Gąsior P., Kapturowska M., Ponulak Z. (2023), *Portfel studenta 2023*, Raport WIB i ZBP, Warszawa, <https://www.zbp.pl/getmedia/7a9f2db9-bc19-4106-bae2-7680c5a06d96/Raport-Portfel-Studenta-2023> [08.05.2024].
9. Gitan L.J., Joehnk M.D. (2005), *Personal Financial Planning*, Thomas South-Western, USA s. 1-7.

10. Grodzicki M., Grzymała-Moszczyńska J., Kostera M., Lubacha J., Krzemińska K., Łapniewska Z., Stachurski A., Szafarczyk L., Wójcik G. (2020), *W jaki sposób pandemia COVID-19 wpływa na sytuację ekonomiczną i psychospołeczną studentów?*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
11. <https://weiz.po.edu.pl/zarządzanie-finansami-osobistymi-e-poradnik/> [08.05.2024].
12. <https://econjournals.sgh.waw.pl/SiP/article/view/4189/3840> [14.05.2024].
13. Iwanicz-Drozdowska M. (2010) *Edukacja finansowa*, Infos, 15(85).
14. Jajuga K. (2007), *Elementy nauki o finansach*, PWE, Warszawa
15. Kapoor J.R., Dlabay L.R., Hughes R.J. (2009) *Personal Finance*, 9e, McGraw – Hill Higher Education, New York, s. 2.
16. Klimkiewicz A., Klimkiewicz M. (2012) *Znaczenie planowania finansów osobistych na przykładzie szczecińskich studentów w świetle badań*.
17. Korenik D., Korenik S. (2004), *Podstawy finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
18. Kuchciak I. (2013), *Kreowanie świadomości finansowej wyzwaniem konkurencyjności w niesprzyjającym otoczeniu*, Zarządzanie i Finanse, Nr 4, Uniwersytet Łódzki, Łódź.
19. Markiewicz M., Borowicz A. (2020), *Wybrane zagadnienia z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania finansami*, Warszawa, s. 26-34.
20. Melicher R. W., Norton E. A. (2005), *Finance – introduction to institutions, investment, and management*, John Wiley & Sons, Danvers.
21. National Survey – Executive Summery (2009), *Financial capability in the United States*, Finra.
22. Nogalski B., Białas T., Czapiewski M. (1994), *Zarządzanie w różnych formach własności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
23. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), *Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies*, s. 13.
24. *Raport „Jak kupują Polacy” przeprowadzony dla firmy Kaufland*, (2022), https://firma.kaufland.pl/content/dam/kaufland/website/corporate/pl_PL/download/document/Raport%20Kaufland%20-%20Jak%20Kupuj%20C4%85%20Polacy.pdf [14.05.2024].
25. Rytelewska G. (2008), *Gospodarstwa domowe*, [w:] B. Pietrzak, Z. Polański, B. Woźniak (red.), *System finansowy w Polsce*, t. 2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
26. Mundy S. (2011), *Financial capability: Why is it important and how can it be improved?* Perspective report, Cfbt Education Trust.
27. Santander Consumer Bank *Raport Polaków Portfel Własny: Wiosenne Wyzwania 2022*, 2022, https://www.santanderconsumer.pl/gfx/santander/userfiles/_public/raport_ppw_wiosenne_wyzwania_2022.pdf [14.05.2024].

28. Schuchardt J., Bagwell D. C., Bailey W. C., DeVaney S. A., Grable J. E., Leech I. E., Lown J. M., Sharpe D. L., Xiao J. J. (2007), *Personal finance: An interdisciplinary profession*, Financial Counselling and Planning, 18(1), Kingston.
29. Smalej O., Kawczyńska-Butrym Z., Mącik R. i Pantyley V. (2021). *Zachowania młodych konsumentów na rynku finansowym w aspekcie oszczędzania i inwestowania pieniędzy – wyniki badania ankietowego*, E-mentor, 4(91), 35-42.
30. Smyczek S. (2010) *Wirtualizacja zachowań konsumentów na rynku usług finansowych*. Zeszyty Naukowe US. Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu, 15.
31. Świecka B. (2014), *Finanse osobiste jako subdyscyplina finansów* [w:] B. Świecka (red.), *Współczesne problemy finansów osobistych*, CeDeWu, Warszawa.
32. Świecka B. (2018), *Kompetencje finansowe i edukacja finansowa*, Rozprawy Ubezpieczeniowe, 27.
33. Waliszewski K. (2010), *Doradztwo finansowe w Polsce*, CeDeWu, Warszawa.
34. Zdanowska M. (2012), *Świadomość finansowa w Polsce*, [w:] *Współczesne Problemy Ekonomiczne*, Nr 5, Zeszyty Naukowe nr 767, Uniwersytet Szczeciński, s. 213-216.

Awareness of personal finance management among students of Bialystok University of Technology

Abstract

In a rapidly evolving world, the ability to effectively manage personal finances is crucial for anyone aspiring to achieve financial stability and pursue their life goals. This is particularly important for students who must balance demanding academic programs with daily responsibilities and preparations for entering the job market. The aim of this article is to examine the awareness of personal finance management among students of Bialystok University of Technology and propose effective strategies to support them in building a healthy relationship with their finances. The following research questions were formulated: Has your approach to spending changed after financial-related classes? Do you feel aware of your expenses and income? Do you believe that financial management skills are important for your future career? The study covered topics such as expenditure planning, investing, income sources, and saving. The research showed that the majority of students are aware of the need for conscious financial management, which consequently results in a positive attitude towards developing good financial habits already during their studies.

Key words

awareness, personal finance management, planning, students